

საქართველოს მოსახლეობის მოკვდაობა და სიცოცხლის ხანგრძლივობა კოვიდ 19-ის პირობებში

მერაბ ხმალაძე

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მკვლევარი

ნატალია კოპალეიშვილი

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი
დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი
ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მთავარი სპეციალისტი

1918-1920 წლებში „ისპანკის“ ეპიდემიიდან საუკუნის შემდეგ, მსოფლიოს მოველინა კოვიდ - 19-ად წოდებული ეპიდემია, რომელიც გავრცელების მასშტაბებიდან გამომდინარე, პანდემიად მოინათლა. მსოფლიომ ერთ დილით გაიღვიძა ახალ, სულ სხვა სამყაროში. მას ერთბაშად თავს დაატყდა პრობლემები, რომლისთვისაც ის მზად არ იყო და შესაბამისად არანაირი იმუნიტეტი არ გააჩნდა მის წინააღმდეგ. ესაა პრობლემების მთელი სპექტრი: სოციალურ-ეკონომიკური, დემოგრაფიული, ფსიქოლოგიური, შიდა და გარე პოლიტიკური და ა.შ რომელთაგან ძირითადი იყო მოკვდაობა მოკვდაობის ახალი მიზეზით - კოვიდით. გამონაკლისი არც საქართველოა. კოვიდ 19-ით ინფიცირების პირველი შემთხვევა საქართველოში დადასტურდა 2020 წლის 26 თებერვალს. ამ დღიდან დაწყებული 2021 წლის 1 ოქტომბრამდე აღრიცხულია კოვიდით ინფიცირების 614 863 შემთხვევა, რომელთაგან გარდაიცვალა 8 976 ადამიანი. აქედან 2020 წელს გარდაიცვალა 2587, ხოლო 2021 წლის 1 იანვრიდან 1 ოქტომბრამდე, ე.ი. 9 თვეში 6 389, 2,5-ჯერ მეტი, ვიდრე 2020 წელს. კოვიდ - 19-ით გარდაიცვალა ჯანდაცვის 117 მოსამსახურე. რა თქმა უნდა, ასეთ ეპიდემიულ სიტუაციას არ შეეძლო არ გამოეწვია და გამოიწვია კიდევაც მოსახლეობის მოკვდაობის ზრდა და სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობის შემცირება.

საკვანძო სიტყვები: საქართველო, მოკვდაობა, სიცოცხლის ხანგრძლივობა, კოვიდ - 19.

დემოგრაფიული პროცესების დონე და დინამიკა პოსტსაბჭოთა საქართველოში რადიკალურად შეიცვალა. ეს გასაგებიცაა, რადგან დაიმსხვრა არსებული სტერეოტიპები, დაეცა ცხოვრების დონე, შეიცვალა საშინაო და საგარეო პოლიტიკური ვითარება, სოციალური ურთიერთობები. 1990-იანი წლების შემდეგ გარკვეული პერიოდი ქვეყნისთვის იყო მეტად მძიმე. ეს პერიოდი დემოგრაფიულად მეტად უარყოფითად გამოიკვეთა განსაკუთრებით 1990-2010 წლებში, რის შემდეგაც მდგომარეობა თანდათანობით უმჯობესდება. ერთი რამ უნდა ითქვას, რომ პოსტსაბჭოთა საქართველოში განსაკუთრებული დარტყმა მიიღო მოსახლეობის გამრავლებამ. შობადობა მოსახლეობის შეკვეცილი აღწარმოების დონეზე დაეცა და 2010 წლის შემდეგ მისი ზრდის მიუხედავად ის მარტივი აღწარმოების დონეს (ერთი ორი წლის გარდა) ვერ გასცდა. ეს იმას ნიშნავს, რომ პოსტსაბჭოთა საქართველოში დღემდე აღარ გვაქვს მოსახლეობის გაფართოებული აღწარმოება.

პოსტსაბჭოთა პერიოდი მოკვდაობასა და სიცოცხლის ხანგრძლივობაზეც მართალია უარყოფითად აისახა, მაგრამ არა ისეთი სიძლიერით, როგორც შობადობაზე. მოკვდაობის ზოგადი კოეფიციენტი საქართველოში 1990 წელს ტოლი იყო 9,3‰. პოსტსაბჭოთა პერიოდში მაჩვენებელი სისტემატურად იზრდება და წლების მიხედვით შეადგენს: 1995წ. – 10,6‰, 2000წ. – 11,8‰, 2005წ. – 12,7‰, 2010წ. – 13,5‰, 2015წ. – 13,2‰, 2020წ. – 13,6‰. მთლიანობაში, 1990 – 2020 წლებში მოკვდაობის კოეფიციენტი 4,3‰-ით, ე.ი. 146,2%-ით გაიზარდა. (დემოგრაფიული სიტუაცია საქართველოში 2020 წელს, 2021)

მოკვდაობა და კოვიდ-19

პოსტსაბჭოთა პერიოდში უარყოფითი ბუნებრივი მატება საქართველოში დაფიქსირდა 2001-2007 წლებში, რომელსაც „დემოგრაფიულად უნაყოფო წლები ვუწოდეთ“ (ხმალაძე, დემოგრაფია, 2009)[ხმალაძე, 2009]. მას შემდეგ, უარყოფითი ბუნებრივი მატება დაფიქსირდა მხოლოდ 2020 წელს, დაიბადა 46 520 და გარდაიცვალა 50 537, ე.ი. 4017-ით მეტი. შობადობის შემცირება და მოკვდაობის ზრდა 2019-2020 წლებში კოვიდ - 19-ის „სინდისზეა“.

როგორც საყოველთაოდ ცნობილია, მოკვდაობის ზოგადი კოეფიციენტის დონეზე დიდ გავლენას ახდენს მოსახლეობის დემოგრაფიული დაბერება, ხოლო საქართველო ყველა კრიტერიუმით, როგორც 60, ისე 65 წელს გადაცილებული მოსახლეობის მიხედვით, დემოგრაფიულად დაბერებულ ქვეყნებს მიეკუთვნება. შესაბამისად, საჭიროა მოკვდაობის დონე დავახასიათოთ სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობის მაჩვენებლითაც. საბჭოთა პერიოდის დასასრულისთვის სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობის მაჩვენებელი გვაქვს 1990 წლისთვის, ხოლო შემდეგ 1994 წლიდან ყოველწლიურად.

რამდენიმე წელიწადში, კერძოდ 1990-1994 წლებში, სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა საქართველოში 72,4-დან 70,1 წლამდე შემცირდა (2,3 წელი), მათ შორის: კაცებში - 68,4-დან 66,0-მდე (2,4 წელი), ხოლო ქალებში - 75,9-დან 74,1-მდე (1,8 წელი). (ხმალაძე, საქართველოს მოსახლეობის აღწარმოების კანონზომიერებები და ეკონომიკური შედეგები, 1995). 1995 წლიდან სიცოცხლის ხანგრძლივობის მაჩვენებლები თვალსაჩინოებისთვის შეიძლება დავაჯგუფოთ 5 წლიანი ინტერვალებით.

ცხრილი 1

სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა საქართველოში
1994-2020 წლებში (საშუალოდ წლიურად)

	ორივე სქესი	კაცები	ქალები	სხვაობა ქალები - კაცები
1994-1998	70,18	66,28	74,00	7,72
1999-2003	70,24	66,56	73,78	7,22
2004-2008	70,12	65,86	74,40	8,52
2009-2013	71,58	67,16	76,02	8,86
2014-2018	73,20	68,80	77,50	8,70
2019	74,10	69,80	78,40	8,60
2020	73,40	69,10	77,70	8,60

წყარო: ცხრილი შედგენილია საქსტატის მასალების საფუძველზე

სიცოცხლის ხანგრძლივობის მაჩვენებელი 1990 წელთან შედარებით დაბალი იყო 2013 წლამდე. ამ წელს სიცოცხლის ხანგრძლივობა გაუთანაბრდა 1990 წლის სიცოცხლის ხანგრძლივობას. სხვანაირად ეს ნიშნავს, რომ 1990-იანი წლების შემდეგ გაზრდილი მოკვდაობა 23 წლის შემდეგ მცირდება და უბრუნდება საწყის, ამოსავალ 1990 წლის დონეს. კაცებში ეს ხდება 2014, ხოლო ქალებში უფრო ადრე, 2010 წელს. იმავდროულად, 2013 წლიდან სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა იზრდება, რაც იმას ნიშნავს, რომ ამ წლიდან მოკვდაობის დონე საქართველოში წლიდან წლამდე მცირდება.

მოტანილი მონაცემებიდან ყურადღებას იქცევს ქალების სიცოცხლის ხანგრძლივობის მეტობა კაცებთან შედარებით. ამასთან, 1994 წლიდან დაწყებული, აღნიშნული მეტობა იზრდება სიცოცხლის ხანგრძლივობის ზრდის პარალელურად. დადგენილია კანონზომიერება, რომლის თანახმადაც, რაც უფრო დაბალია სიცოცხლის ხანგრძლივობა, მით უფრო ნაკლებია სხვაობა ქალების და კაცების სიცოცხლის ხანგრძლივობაში და პირიქით. მაგრამ სხვაობა, ფაქტობრივად 9 წელი, რომელიც ფიქსირდება 2006 წლიდან, საკმაოდ მაღალია და ამ მაჩვენებლით საქართველო შედის მსოფლიოს ქვეყნების იმ პირველ ათეულში, რომლებშიც ქალების სიცოცხლის ხანგრძლივობა კაცებისას აღემატება 9 და მეტი წლით. ამ მხრივ მსოფლიოში არის ორი „რეკორდსმენი“ ქვეყანა: ბელორუსი - 10 წელი და რუსეთი - 11 წელი. ასე, რომ ჩვენ „რეზერვები“ კიდევ გვაქვს.

მეორე ყურადსაღები გარემოებაა მოკვდაობასა და სიცოცხლის ხანგრძლივობაზე კოვიდ - 19-ის გავლენა. კოვიდი საქართველოში ოფიციალურად იქნა აღიარებული 2020 წლის იანვარში. ამავე წლის მოკვდაობის სტატისტიკაში ის აღირიცხება გარდაცვალების ცალკე, დამოუკიდებელ მიზეზად ავადმყოფობათა და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული პრობლემების საერთაშორისო სტატისტიკური კლასიფიკატორის (ICD 10) მეათე გადახედვის ფარგლებში.

სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობამ საქართველოს „სტატისტიკურ ისტორიაში“ მაქსიმუმს მიაღწია 2019 წელს და შეადგინა 74,1 წელი, მათ შორის კაცებისთვის - 69,8, ხოლო ქალებისთვის 78,4 წელი. 2019- 2020 წლებში სიცოცხლის ხანგრძლივობა შემცირდა: ორივე სქესისთვის 0,7 წლით, მათ შორის როგორც კაცებისთვის, ისე ქალებისთვის - 0,7 წლით. ოდნავ ქვემოთ დავადგენთ, ამ შემცირებიდან რამდენი მოდის კოვიდ 19-ზე და რამდენი - დანარჩენ მიზეზებზე. მანამდე მოვიტანთ აბსოლუტურ სტატისტიკურ მონაცემებს: 2020 წელს საქართველოში გარდაიცვალა 50 537 ადამიანი, ე.ი. 3878-ით მეტი, ვიდრე კოვიდამდე, 2019 წელს. აღნიშნული 3878-დან 2587 (66,7%) მოდის კოვიდ 19-ზე, ხოლო 1291 (33,3%)- დანარჩენ მიზეზებზე. კოვიდით გარდაცვალების გეოგრაფიული სტატისტიკა 2020წ. შემდეგია; საქართველო - 2587, თბილისი - 783; აჭარა - 427; გურია - 69; იმერეთი - 496; კახეთი - 107; მცხეთა-მთიანეთი - 49; რაჭა-ლეჩხუმში და ქვემო სვანეთი - 22; სამეგრელო-ზემო სვანეთი - 193; სამცხე-ჯავახეთი - 87; ქვემო ქართლი - 243; შიდა ქართლი - 111.

რაც შეეხება გარდაცვლილთა ასაკს, 0-34 წლის ასაკში გარდაიცვალა 13 ადამიანი, მათ შორის 5 კაცი და 8 ქალი, რაც 2020 წელს კოვიდით გარდაცვლილების მხოლოდ 0,5% შეადგენს; 35-39 წლის ასაკში გარდაიცვალა 14 ადამიანი, რაც ასევე კოვიდით გარდაცვალების 0,5%-ია. სტატისტიკურად მნიშვნელოვან სიდიდეებს კოვიდი აღწევს 40 წლის შემდეგ და ასაკის ზრდასთან ერთად იზრდება. გარდაცვლილთა ყველაზე მაღალი ხვედრი წილი მოდის 65-74 წელზე - 32,9%, მათ შორის კაცებში - 36,4%, ხოლო ქალებში - 28,4%. 74 წლის შემდეგ გარდაცვლილთა ხვედრი წილი მცირდება.

კოვიდით მოკვდაობის დონის შესაფასებლად გამოვთვალეთ მოკვდაობის ასაობრივი კოეფიციენტები 40 წლის და უფროსი ასაკისთვის, რადგან კოეფიციენტები 40 წლამდე, კოვიდით გარდაცვლილთა მცირერიცხოვნობის გამო ნულოვან მნიშვნელობებს იღებს.

მოკვდაობის კოეფიციენტები საქართველოში ყველა მიზეზით, კოვიდით და
ნარჩენი მიზეზებით სქესის და ასაკის მიხედვით 2020 წელს
(შესაბამისი ასაკის 1000 მცხოვრებზე გაანგარიშებით).

ასაკი	მოკვდაობა ყველა მიზეზით			მ.შ. კოვიდით			მ.შ. დანარჩენი მიზეზებით		
	ორივე სქესი	კაცი	ქალი	ორივე სქესი	კაცი	ქალი	ორივე სქესი	კაცი	ქალი
40-44	3,0	4,7	1,3	0,15	0,15	0,15	2,85	4,55	1,15
45-49	4,9	7,5	2,3	0,22	0,27	0,18	4,68	7,23	2,12
50-54	7,6	11,7	3,9	0,38	0,52	0,27	7,22	11,18	3,63
55-59	11,7	18,4	5,9	0,71	0,93	0,56	10,99	17,47	5,34
60-64	17,6	27,2	10,1	1,28	1,70	0,90	16,32	25,50	9,20
65-69	25,9	40,0	15,8	2,16	3,41	1,20	23,74	36,59	14,60
70-74	38,8	57,2	27,1	3,29	4,42	2,05	35,51	52,78	25,05
75-79	66,1	90,6	52,5	3,25	5,48	2,76	62,85	85,12	49,74
80-84	113,7	143,0	99,5	5,17	7,54	3,71	108,53	135,46	95,79
85+	253,7	276,4	244,1	6,18	9,46	4,79	247,52	266,94	239,31

წყარო: ცხრილი გაანგარიშებულია საქსტატის მონაცემების საფუძველზე.

მოტანილი გაანგარიშებებიდან ნათლად ჩანს ცნობილი კანონზომიერება: მოკვდაობის დონის ზრდა ასაკის ზრდასთან ერთად. ამასთან, კოვიდით მოკვდაობის ასაკობრივი კანონზომიერება განსხვავდება დანარჩენი მიზეზებით მოკვდაობის კანონზომიერებისგან: საერთო მოკვდაობის შემთხვევაში მოკვდაობა მკვეთრად იზრდება 50 წლის ასაკიდან, ხოლო კოვიდის შემთხვევაში - 65 წლის ასაკიდან, რაც კიდევ ერთხელ მიუთითებს კოვიდის ასაკობრივ დეტერმინირებაზე.

კოვიდის გავლენა მოკვდაობაზე განსხვავდება ასაკის მიხედვით. კერძოდ, 40-49 წლის ასაკში კოვიდზე მოდის მოკვდაობის დონის 4,8%; 50-59 წლის ასაკში - 5,6%; 60-69 წლის ასაკში - 7,8%; 70-79 წლის ასაკში - 6,7% და 80 წლის ზევით - 3,5%. ყველაზე მეტი „წვლილი“ მოკვდაობის დონის ფორმირებაში კოვიდს შეაქვს 65-74 წლის ასაკში, სადაც მასზე მოდის მოცემული ასაკის მოკვდაობის დონის 8,4%.

საინტერესო სურათს იძლევა კაცების და ქალების მოკვდაობის დონეთა თანაფარდობა კოვიდის და დანარჩენი მიზეზების მიხედვით.

კაცების და ქალების მოკვდაობის დონეთა თანაფარდობა ასაკების მიხედვით საქართველოში 2020 წელს (პროცენტებში)

ასაკი	ყველა მიზეზით	კოვიდით	დანარჩენი მიზეზებით
40-44	3,6	1,0	4,0
45-49	3,3	1,5	3,4
50-54	3,0	1,9	3,1
55-59	3,1	1,7	3,3
60-64	2,7	1,9	2,8
65-69	2,5	2,8	2,5
70-74	2,1	2,2	2,1
75-79	1,7	2,0	1,7
80-84	1,4	2,0	1,4
85+	1,1	2,0	1,1

რა შედეგები მივიღეთ მოტანილი გაანგარიშებებიდან?

-40-44 წლის ასაკში კაცების მოკვდაობა ყველა მიზეზით, კოვიდთან შედარებით, ქალებისას აღემატება 3,6-4-ჯერ;

-კაცების „ზემოკვდაობა“ 45 წლის შემდეგ სისტემატურად მცირდება როგორც ყველა მიზეზით, ისე დანარჩენი მიზეზებით;

- კოვიდის შემთხვევაში, კაცების „ზემოკვდაობა“ ასაკის ზრდასთან ერთად კი არ მცირდება პირიქით, იზრდება, მაქსიმუმს(2,8) აღწევს 65-69 წლის ასაკში და მხოლოდ ამის შემდეგ მცირდება;

- განსაკუთრებით ხაზგასასმელია ის გარემოება, რომ კაცების „ზემოკვდაობა“ დანარჩენი მიზეზებით აღემატება კოვიდით „ზემოკვდაობას“ 65-69 წლამდე, ხოლო ამის შემდეგ პირიქით, რაც საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ: კაცების „ზემოკვდაობა“ კოვიდით გაცილებით გამოკვეთილია 66 წლის და შემდგომ ასაკებში, ხოლო დანარჩენი მიზეზებით 66 წლამდე. შესაბამისად, კოვიდ - 19-ის პირობებში კაცებისთვის ყველაზე საშიში ასაკია 66 წლის და შემდგომი ასაკი.

მოკვდაობის დონე განსაზღვრავს მოსახლეობის სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობას და ცხადია, მოკვდაობის ზრდას კოვიდის შედეგად არ შეიძლება არ გამოეწვია სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობის მაჩვენებლის შემცირება. აღნიშნულის გასარკვევად ჩვენს მიერ პირველად იქნა გამოთვლილი სიცოცხლის ხანგრძლივობის ცხრილები კოვიდის გარეშე 2020 წლისთვის როგორც ორივე სქესისათვის, ისე კაცების და ქალებისთვის. სიცოცხლის ხანგრძლივობას მოკვდაობის ყველა მიზეზის გათალისწინებით ითვლის საქსტატი.

ჩენს მიერ ჩატარებულმა გამოთვლებმა საშუალება მოგვცა დაგვედგინა, რომ 2019-2020 წლებში:

- სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა 74-დან შემცირდა 73,3 წლამდე, ე.ი. 0,7 წლით. აქედან კოვიდზე მოდის 0,6 წელი, ხოლო დანარჩენ მიზეზებზე - 0,1 წელი. ეს ნიშნავს, რომ 2019-2020 წლებში სიცოცხლის ხანგრძლივობა საქართველოში მხოლოდ კოვიდის მიზეზით არ შემცირებულა;

- კაცების სიცოცხლის ხანგრძლივობა მოცემულ პერიოდში 69,8 წლიდან შემცირდა 69,0 წლამდე, ე.ი. 0,8 წლით, რომელთაგან კოვიდზე მოდის 0,6 წელი, ხოლო 0,2 - დანარჩენ მიზეზებზე; (Khmaladze Merab G. M., 2021)

- ქალებში სიცოცხლის ხანგრძლივობა შემცირდა 0,6 წლით, რომელთაგან 0,5 წელი მოდის კოვიდზე, ხოლო 0,1 წელი დანარჩენ მიზეზებზე;

- ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ ქალებთან შედარებით კოვიდ - 19 გაცილებით უარყოფითად მოქმედებს კაცების მოკვდაობის და სიცოცხლის ხანგრძლივობის დონეზე.

ჩვენი კვლევის ერთ-ერთი მიზანი იყო კოვიდის გავლენის დადგენა საქართველოს რეგიონების მოსახლეობის მოკვდაობასა და სიცოცხლის ხანგრძლივობაზე. ამ მიზნით ჩვენს მიერ გამოთვლილი იქნა სიცოცხლის ხანგრძლივობის ცხრილები 2019-2020 წლებისთვის. უნდა ითქვას, რომ რეგიონული მაჩვენებლების გამოთვლებით ქართული სტატისტიკურ-დემოგრაფიული ლიტერატურა განებივრებული არ არის. ჩვენთვის ცნობილია სიცოცხლის ხანგრძლივობის მაჩვენებლის გამოთვლა მხოლოდ ქ.გორისთვის (ახალაია, 2009)

ცხრილი 4

სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა საქართველოს რეგიონების მიხედვით 2019-2020 წლებში

	2019			2020			ცვლილება +,-		
	ორივე სქესი	კაცი	ქალი	ორივე სქესი	კაცი	ქალი	ორივე სქესი	კაცი	ქალი
თბილისი	74.1	69,4	78,2	73,3	68,6	77,6	-0,8	-0,8	-0,7
აჭარა	73.8	70,3	77,3	71,6	68,1	75,1	-2,2	-2,2	-2,2
გურია	73.4	69,2	77, 8	73,7	69,9	77,6	0,3	+0,7	-0,2
იმერეთი	72.6	67,9	77,9	71,6	67,1	76,7	-1,0	-0,8	-1,2
კახეთი	73.4	69,2	77,8	73,4	68,9	78,2	0	-0,3	+0,4
მცხეთა-მთიანეთი	73.7	69,5	78,5	72,6	68,2	77,6	-1,1	-1,3	-0,9
რაჭა-ლეჩხუმი ქვემო სვანეთი	73.5	69,3	78,0	71,3	66,9	76,7	-2,2	-2,4	-1,3
სამეგრელო-ზესვანეთი	72.6	67,8	77,8	72,6	67,9	77,7	0	+0,1	-0,1
სამცხე-ჯავახეთი	74.6	70,7	78,5	73,9	70,9	76,8	-0,7	+0,2	-1,7
ქვემო ქართლი	74.0	70,5	77,5	72,8	68,9	76,7	-1,2	-1,6	-0,8
შიდა ქართლი	73.8	69,3	78,5	73,5	68,9	78,5	-0,3	-0,4	0

მაჩვენებლები გაანგარიშებულია ნ.კოპალეიშვილის მიერ.

რეგიონებიდან 2019 წელს სიცოცხლის ყველაზე მაღალი ხანგრძლივობით გამოირჩევიან: სამცხე-ჯავახეთი, თბილისი და ქვემო ქართლი; 2020 წლისთვის: სამცხე-ჯავახეთი, გურია, შიდა ქართლი და კახეთი. რაც შეეხება კოვიდისგან მიყენებულ ზიანს, ამ მხრივ ყველაზე მეტად და-

ზარალდნენ: აჭარა და რაჭა-ლეჩხუმი ქვემო სვანეთი, რომლებშიც სიცოცხლის ხანგრძლივობა 2,2 წლით შემცირდა, რაც მეტად შემაშფოთებელი ფაქტია და ის შესაბამისი ორგანოების განსჯის საგანი უნდა გახდეს. სიცოცხლის ხანგრძლივობა 1 დან 1,2 წლამდე შემცირდა იმერეთში, მცხეთა-მთიანეთში და ქვემო ქართლში; სამცხე-ჯავახეთსა და თბილისში მაჩვენებელი შემცირდა 0,7-0,8 წლით, ხოლო ყველაზე ნაკლებად, 0,3 წლით, სცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობის მაჩვენებელი შემცირდა გურიასა და შიდა ქართლში. კახეთსა და სამეგრელო-ზემო სვანეთში სიცოცხლის ხანგრძლივობის მაჩვენებელი არ შეცვლილა. ცხადია, რომ 2021 წლის ოფიციალური კოვიდსტატისტიკა მნიშვნელოვან კორექტივებს შეიტანს მოცემულ საკითხში.

დასკვნები და რეკომენდაციები

- პანდემიის შედეგად 2019-2020 წლებში უარყოფითმა ბუნებრივმა მატებამ შეადგინა 4017 კაცი. 2020 წელს კოვიდით გარდაიცვალა 2587 ადამიანი, მათ შორის 1458 კაცი (56,4%) და 1129 ქალი (43,6%);

- სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა საქართველოში კოვიდის შედეგად 2019-2020 წლებში შემცირდა 0,6 წლით, მათ შორის კაცებში - 0,6 წლით, ხოლო ქალებში 0,5 წლით;

- კოვიდით მოკვდაობა სტატისტიკურ მნიშვნელობას იძენს 40 წლის შემდეგ, მანამდე გარდაცვალების მხოლოდ 27 შემთხვევაა დაფიქსირებული;

- კოვიდით მოკვდაობის სქესობრივ-ასაკობრივი კანონზომიერება განსხვავდება დანარჩენი მიზეზებისგან. კოვიდის შემთხვევაში კაცების „ზემოკვდაობა“ ქალებთან შედარებით 40 წლის შემდეგ იზრდება და მაქსიმუმს აღწევს 65-69 წლის ასაკში, რის შემდეგაც ის იწყებს შემცირებას. დანარჩენი მიზეზების შემთხვევაში კაცების „ზემოკვდაობა“ ასაკს ზრდასთან ერთად, სისტემატურად მცირდება;

- რეგიონებიდან კოვიდ -19-მა ყველაზე მეტი ზიანი მიაყენა აჭარას, რაჭა-ლეჩხუმს და ქვემო სვანეთს, რომლებშიც სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა დანარჩენ რეგიონებზე უფრო მეტად, 2,2 წლით შემცირდა, რაც შესაბამისი ორგანოების განსჯის საგანი უნდა გახდეს.

ლიტერატურა:

1. Khmaladze Merab, G. M. (2021). COVID-19 AND LIVING STANDARD OF THE POPULATION OF GORGIA. Kiev.
2. ახალაია, ნ. (2009). *გორის მოსახლეობა*. თბილისი.
3. *დემოგრაფიული სიტუაცია საქართველოში 2020 წელს*. (2021). თბილისი.
4. ხმალაძე, მ. (1995). *საქართველოს მოსახლეობის აღწარმოების კანონზომიერებები და ეკონომიკური შედეგები*. თბილისი.
5. ხმალაძე, მ. (2009). *დემოგრაფია*. თბილისი.

Mortality and Life Duration of the Population of Georgia under COVID 19 Conditions

Merab Khmaladze

Doctor of Economic Sciences

Researcher at Ivane Javakishvili Tbilisi State University

Natalia Kopaleishvili

Academic Doctor of Economics

Chief Specialist of the National Center for Disease Control and Public Health

SUMMARY

- *As a result of the pandemic, the negative natural increase in 2019-2020 was 4017 persons. In 2020, 2587 people died due to the COVID, including 1458 men (56.4%) and 1129 women (43.6%);*
- *The average life expectancy in Georgia as a result of COVID in 2019-2020 decreased by 0.6 years, including men - by 0.6 years, and women - by 0.5 years;*
- *COVID mortality becomes statistically significant after 40 years, before that only 27 cases of death were recorded;*
- *The sex-age pattern of mortality as a result of COVID, differs from other causes. In the case of COVID, , the “mortality” of men increases compared to women after 40 years and reaches a maximum at the age of 65-69, after which it begins to decline. For other reasons, men's “mortality” systematically decreases with age;*
- *Among the regions, COVID-19 caused the most damage to Adjara, Racha-Lechkhumi and Kvemo Svaneti, where the average life expectancy was reduced by 2.2 years more than other regions, which should become a subject of discussions by the relevant authorities.*